

Kvinna, Liv, Frihet

En antropologisk studie om betydelsen av den feministiska
proteströrelsen i Iran för svensk-iranska kvinnor

Institutionen för Globala Studier

Examensarbete 15p

Socialantropologi

Kandidatprogram i Socialantropologi 180p

VT 2023

Handledare: Åsa Wahlström Smith

Examinator: Staffan Appelgren

Student: Yasmine Sandin

English title: Women, Life, Freedom. An anthropological study on the significance of the feminist protest movement in Iran for iranian women in Sweden.

Abstrakt

Jina Mahsa Aminis död har uppmärksammats över hela världen där omfattande manifestationer och reaktioner i den politiska världen har nålat fast kvinnors rättigheter på den politiska tavlan. Denna studie undersöker betydelsen av den feministiska proteströrelsen i Iran för svensk-iranska kvinnor genom att titta på den komplexa frågan om kulturell identitet och dess påverkan. Studien visar att kvinnornas erfarenheter av patriarkala strukturer och kulturella normer spelar en betydande roll i deras inställning till förändring och hur de förhåller sig till sin kulturella identitet. Det betonas att gemenskap och kollektivt engagemang är av stor vikt, där politisk aktivism fungerar som ett verktyg i kampen för jämlikhet och rättigheter. Dessutom spelar sociala medier en avgörande roll i spridningen av information och mobilisering, i jakten på jämlikhet och mänskliga rättigheter. Empirin som presenteras i uppsatsen består av material från intervjuer, samtal och deltagande observation. Materialet har analyserats med hjälp av postkolonial feministisk teori och kulturell identitet och diaspora. Studien är skriven på svenska.

Nyckelord: Kulturell identitet, Diaspora, Postkolonial Feminism, Systemskap, Irans kvinnorörelse, Kvinnors rättigheter.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s 5
2. Syfte och relevans.....	s 6
3. Tidigare forskning.....	s 7
4. Postkolonial feministisk teori.....	s 8
5. Systemskap.....	s 9
6. Kulturell identitet och diaspora.....	s 10
7. Metod	
7.1. Deltagande observation, Semistrukturerade intervjuer och urval.....	s 10
7.2. Positionalitet, Reflexivitet.....	s 13
7.3. Etiska överväganden.....	s 14
7.4. Svårigheter i fält.....	s 15
8. Empiri och analys	
8.1 Kvinnorörelsens kamp för jämställdhet och förändring i Iran.....	s 16
8.2 Kulturell identitet.....	s 18
8.3 Politisk aktivism.....	s 20
8.4. Könroller.....	s 23
8.5. Sociala medier.....	s 25
9. Avslutande diskussion.....	s 27
10.Referenser.....	s 28

Förord

Till er

Jag vill först och främst rikta ett varmt och hjärtligt tack till kvinnorna som deltagit i denna studie. Era berättelser och upplevelser har varit oumbärliga för forskningen och tillsammans har ni gjort det möjligt för mig att avsluta min utbildning med en forskningsuppgift som jag känner mig stolt över. Jag vill också tacka min handledare, som har varit ett stöd under min kandidatuppsats. Din effektiva feedback har bidragit till att jag kunnat utvecklas som student och forskare. Jag vill också rikta ett tack till Göteborgs universitet och institutionen för Globala studier för att ha gjort denna studie möjlig.

Till sist vill jag tacka min familj och mina vänner, inklusive Ahmad el Sibai, Sara Dalili och Britt Schönbeck för ert mentala och praktiska stöd under denna utmanande tid. Ert stöd har varit ovärderligt och jag är evigt tacksam för det.

1. Inledning

Den 13 september 2022 greps den 22 åriga kurdiska Mahsa Jina Amini av moralpolisen i Iran, anklagad för att inte ha följt lagen om slöja. Hon misshandlades under gripandet och dog tre dagar senare i polisarrest. Detta ledde till landsomfattande protester i Iran med krav på reformer och stopp för våld och diskriminering mot kvinnor (Europaparlamentet 2022). Den feministiska proteströrelsen som uppstått i kölvattnet efter kurdiska Mahsa Jina Aminis tragiska död är inte första gången som folket i Iran har rest sig mot regimen. Det som däremot gör denna rörelse unik i jämförelse med tidigare proteströrelser i landet är att andra rörelser har varit isolerade till medelklassen och även geografiskt till specifika delar av landet. Tidigare rörelser har främst varit fokuserade på att adressera ekonomiska frågor, medan den rådande feministiska proteströrelsen representerar en geografisk, ekonomisk och etnisk mångsidighet. Rörelsen är inte isolerad till ett specifikt geografiskt område eller ekonomisk fråga, utan fokuserar på jämlikhet inom samhället och lyfter frågor som berör kvinnor. Den feministiska proteströrelsen i Iran har gemensamt med tidigare rörelser att de har fått möta ett starkt motstånd av regimen. Amnesty har rapporterat att ett stort antal människor har arresterats, torterats, fängslats och dömts till långa respektive hårda straff, inklusive dödsstraff där regimen har avrättat flera personer med hänvisning till deras deltagande i protester (Amnesty 2022). Iran har länge lidit av sanktioner och ekonomisk osäkerhet, vilket har skapat en ungdomsgeneration som kämpar för arbete och en bättre framtid. Proteströrelsen kan ses som ett resultat av årtal av långsam förändring där högutbildade kvinnor och en allt yngre befolkning länge velat se ett mer öppet Iran (FOF, 2022).

Proteströrelsen har fått internationell uppmärksamhet och har stöttats genom flera manifestationer runt om i världen där demonstranter har använt slagorden ”Jin, jijan, azadi” eller ”Kvinna, liv, frihet”. En förekommande handling i samband med demonstrationerna är att en kvinna klipper av sitt hår i syfte att protestera mot den iranska regimen, något som även tagits upp i den politiska sfären. Under ett tal i EU parlamentet tog den svenska politikern Abir El Sahlani upp kvinnors situation i Iran och klippte av sig håret samtidigt som hon uppmanade västvärlden att agera och avslutade med att ropa slagorden ”Jin, Jijan, Azadi”, ”Kvinna, Liv, Frihet” (Svenska dagbladet 2022). I Sverige har flera större manifestationer som manar till solidaritet arrangerats av kvinnoorganisationer och andra initiativ runt om i landet. Organisationer som UN Women Sverige, Kvinna till Kvinna och IKFF (Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet) samt paraplyorganisationen Sveriges kvinnoorganisationer gick under 2022 gemensamt ut med ett kravbrev riktat mot Sveriges regering där de ställt krav på EU och det internationella samfundet att de ska stötta de iranska kvinnorna i deras kamp och säkerställa deras säkerhet (Sveriges kvinnoorganisationer 2023).

Enligt en uppskattning av Statistiska centralbyrån från 2019 fanns det cirka 120 000 personer med iranskt ursprung registrerade i Sverige och räknades därför till en av de större etniska minoritetsgrupperna i landet. År 2020 uppskattades personer med iranskt ursprung vara den femte största gruppen utrikesfödda i Sverige (SCB 2021).

2.Syfte och relevans

Proteströrelsen i Iran har bland annat kallats för en feministisk rörelse på grund av sitt tydliga fokus på jämställdhet och frågor som berör kvinnors rättigheter. Syftet med denna uppsats är att undersöka betydelsen av proteströrelsen för svensk-iranska kvinnor där studien fokuserar på hur medvetenhet om rörelsens aktiviteter och kampanjer bidrar till att forma och stärka svensk-iranska kvinnors självkänsla och upplevelse av tillhörighet. Genom att analysera ett antal svensk-iranska kvinnors erfarenheter av patriarkala strukturer och kulturella normer samt deras användning av politisk aktivism som ett verktyg i kampen för jämlikhet och rättigheter, syftar uppsatsen till att belysa hur dessa faktorer kan påverka deras ställningstagande.

Den feministiska proteströrelsen i Iran är ett pågående fenomen och svensk-iranska kvinnors kopplingar till Iran och påverkan från händelserna i deras hemland spelar en viktig roll när det kommer till att förstå deras syn på proteströrelsen i Iran och dess betydelse. Relevansen i uppsatsen ligger i att bidra till förståelse för kulturell identitet och hur den kan påverka svensk-iranska kvinnors deltagande i den feministiska proteströrelsen och deras syn på feminism och förändring. Genom att analysera och utforska dessa kopplingar kan vi öka vår förståelse för de olika sätt på vilka kvinnor kan vara feminister och engagera sig i aktivism. Postkolonial feminism ifrågasätter och utmanar traditionella maktstrukturer och analyserar hur könsnormer och patriarkala strukturer förstärkt och upprätthålls genom kolonialism och imperialism. I denna studie bidrar postkolonial feminism till att belysa hur kvinnornas olika identiteter, som är kopplade både till Sverige och Iran, påverkar och formas av den feministiska kampen i Iran.

Forskningsfråga

Vad har den feministiska proteströrelsen i Iran för betydelse för svensk-iranska kvinnor?

3. Tidigare forskning

I boken "Cultural Identity and Diaspora" uppmanar Hall (1990), akademiker, författare och pionjär inom kulturvetenskap, till ökad medvetenhet om hur kulturella faktorer påverkar vår självbild och förhållningssätt till andra människor och att vi kan skapa mer inkluderande och rättvisa samhällen genom att vara öppna för förändring och förståelse. Hall betonar att det är viktigt att förstå kulturell identitet som en konstant föränderlig och dynamisk process som påverkas av historia, geografi och politik men också de samhällen och kulturer vi interagerar med. Diaspora beskrivs också som en faktor som påverkar och förändrar kulturella identiteter. Hall ger en teoretisk grund för att förstå hur identitet formar och påverkas av kulturella faktorer och diaspora. Dessa perspektiv används i denna studie i huvudsak för att förstå hur kvinnornas identiteter har betydelse för deras syn på den feministiska proteströrelsen

Charles Kurzman (2008) professor i sociologi och specialist i mellanösternstudier och islamiska studier vid universitetet i North Carolina, bidrar till denna studie genom sin artikel "A feminist generation in Iran?" där han beskriver bakgrunden av den feministiska proteströrelsen i Iran och dess starka koppling till politiska och sociala förändringar i landet. Utbildade unga kvinnor i Iran har enligt Kurzman visat en mer utbredd acceptans för feministiska idéer än andra iranier, däribland utbildade unga män. De är också mer benägna att fokusera på ekonomisk autonomi och jämställdhet i äktenskapet, samtidigt som de uttrycker en högre grad av politiskt engagemang. Enligt Kurzman är utbildade unga kvinnor i Iran mer öppna för att arbeta utanför hemmet, gifta sig senare, skaffa färre barn och uppleva mer jämställda relationer. De är också mer benägna att identifiera sig själva som förespråkare för kvinnors rättigheter enligt en nationell undersökning av stadsbor. Kurzman framhåller den grundläggande önskan som unga kvinnor i Iran har; att ha individuell makt, snarare än såsom en del av ett kollektiv. Kurzman beskriver att kvinnorna i Iran är medvetna om den sociala orättvisan som fortfarande finns mellan de olika könen, ett tankesätt som är vanligt förekommande bland den nya generationens kvinnor födda efter revolutionen.

I sin detaljerade analys av den iranska revolutionen och dess verkningar under de senaste årtionden bidrar Michael Axworthy (2013), forskare inom iransk historia och politik, med en grundlig bakgrundskunskap till denna studie. I sin bok "The Iranian Revolution" skildrar han den politiska, sociala och religiösa kontexten i Iran och ger en detaljerad sammanfattning av Irans moderna historia från 1979 fram till 2015. Axworthy ger perspektiv på hur olika politiska grupperingar i Iran har påverkat kvinnors rättigheter och frihet och belyser de komplexa banden mellan det iranska samhället och dess relation till sin omvärld, vilket ger en bättre förståelse för varför iranska kvinnor väljer att protestera och vilka utmaningar de möter när de gör det.

En studie som är av relevans för denna studies tema är Nayereh Tohidis (2016) artikel Women's rights and feminist moments in Iran. Tohidi är professor och expert inom genus, kvinnorörelser och mänskliga rättigheter i Mellanöstern och Nordafrika. Hon är därutöver forskarassistent vid programmet för iranska studier och center for near Eastern Studies vid UCLA. Tohidi beskriver hur

kvinnorörelsen i Iran gradvis vuxit till en erfaren och inspirerande feministisk modell för dem som eftersträvar lika rättigheter och jämlikhet under repressiva och auktoritära islamiska regimer. Tohidi påpekar att det patriarkala systemet i Iran, som systematiskt har gett män mer fördelaktiga rättigheter och privilegier än kvinnor, har försökt hålla landet isolerat från omvärlden. Trots detta har kvinnor blivit allt mer medvetna om de globala feministiska trenderna och engagerar sig i högre grad transnationellt. De har fått tillgång till FN:s könsprojekt och konventioner, inklusive CEDAW, som syftar till att avskaffa alla former av diskriminering mot kvinnor och främja kvinnors rättigheter och jämställdhet. CEDAW innehåller åtaganden för stater att vidta åtgärder för att förhindra och eliminera diskriminering mot kvinnor, inklusive rättslig likställighet, lika tillgång till utbildning, arbete och hälsa, skydd mot våld och utnyttjande, samt främjande av kvinnors roll i samhällen och beslutsfattande (FN 1979)

Till skillnad från Axworthy (2013) och Tohidi (2016) som fokuserar på kvinnorörelsens uppkomst och krokiga framgång i Iran och dess påverkan på människor inuti Iran, studerar jag upplevelser hos den iranska diasporan, och fokuserar på vad den feministiska proteströrelsen betyder för dem.

4. Postkolonial feministisk teori

Denna studie har valt att ta hjälp av postkolonial feministisk teori för att analysera den empiriska information som samlats in under fältarbetet. Postkolonial feministisk teori kan hjälpa till med att synliggöra och analysera maktrelationer, ifrågasätta generaliserande antaganden och förstå hur olika sammanhang påverkar kvinnors erfarenheter och identiteter.

Den palestinsk-amerikanska antropologen Lila Abu-Lughod (2013) för fram en tankeväckande diskussion om frihet i sitt verk ”Do muslim women really need saving”. I sin analys av så avgörande frågor som slöjans politik och hedersmord, betonar Abu-Lughod vikten av att erkänna och eftertänksamt acceptera de betydande kulturella skillnaderna mellan västerländska och icke-västerländska föreställningar om individualitet samt respekt för kulturella normer som bygger på icke-västerländska värderingar. Abu-Lughod betonar betydelsen av att erkänna muslimska kvinnors autonomi snarare än att se dem som hjälplösa symboler som gjorts maktlösa av slöjan i dess olika former. Hon argumenterar angående muslimska kvinnor för vikten av att förstå komplexiteten och undertonerna hos individer som är missförstådda i världen. Abu-Lughod ifrågasätter västerländska stereotyper och generaliseringar om kvinnor i Mellanöstern och deras frihet. Hennes centrala argument är att det är fördömsfullt och felaktigt av västvärlden att anta att kvinnor i den muslimska världen är i behov av räddning och att det som kvinnor i allmänhet, och muslimska kvinnor i synnerhet behöver är; jämlikhet, frihet, möjligheter, engagemang, val och en röst (Abu-Lughod 2013).

Chandra Talpade Mohanty; en indisk-amerikansk framträdande professor i kvinno -och genusstudier och postkolonial feministisk teoretiker bidrar till denna studie genom sin bok ”Feminism utan gränser, avkoloniserad teori, praktiserad solidaritet” (2007) där hon kritiserar det

västerländska perspektivet som ofta dominerar inom feminismen. Hon betonar att det är viktigt att ha ett kritiskt perspektiv på hur västerländsk feminism kan vara dominerande och ignorera eller marginalisera andra kulturers eller samhällets behov och erfarenheter. Mohantys centrala budskap i boken är uppmuntran till att uppmärksamma de specifika lokala situationer där kvinnor lever och kämpar för sin egen befrielse från patriarkala strukturer, samtidigt som man tar ett övergripande feministiskt perspektiv på globala frågor som rör kvinnors rättigheter. Mohanty (2007) påpekar att icke-västerländska sociala normer, traditioner och värderingar ofta betraktas utifrån en västerländsk synvinkel och att detta leder till snedvridna generaliseringar och stereotypa uppfattningar. Att bedöma andra kulturer innebär att man värderar dem utifrån sina egna normer, värderingar och prioriteringar vilket kan skapa fördomar och förorsaka missförstånd. Mohanty uppmanar till att undvika detta genom att ha en kritisk och nyanserad syn på icke-västerländska kulturer (Mohanty 2007, s 33). Istället för att tolka kulturer genom västerländska normer och värderingar, uppmanar Mohanty till att fokus bör läggas på att förstå individernas kulturella och historiska bakgrund.

Sara Ahmed, brittisk-australisk författare och forskare vars studieområde inkluderar feministisk teori, påverkansteori och postkolonialism visar hur feministisk teori genereras i det vardagliga livet genom sin bok *Living life a feminist* (2017). Genom att belysa betydelsen av praktiska handlingar i vardagen visar Ahmed hur feministisk teori kan omsättas i praktik, vilket hjälper denna studie undersöka hur svensk-iranska kvinnor kan tillämpa och anpassa feministiska handlingar och praktik i sin egen kontext. Ahmed tar upp viktiga ämnen som makt, kön, ras, klass, sexualitet och diskriminering. Hon argumenterar för att feministiskt tänkande och handling måste sträcka sig bortom teoretiska reflektioner och omsättas i praktiska handlingar i vardagen. Ahmed poängterar också att det är viktigt att vara kritisk mot nuvarande maktstrukturer, såsom patriarkatet där mannen har majoriteten av makten och vit överhöghet, där vita människor har särskilda förmåner gentemot andra. Ahmed betonar behovet av att sträva mot ett samhälle där alla människor kan existera på lika villkor och ha lika möjligheter. I boken lyfter Ahmed upp olika aspekter av feminism och hur dessa kan användas för att ifrågasätta och bryta ner patriarkala strukturer. Hon utforskar olika aspekter av feminismens utveckling genom att undersöka sin egen resa som feminist och analyserar hinder och utmaningar som kvinnor står inför när de försöker anamma feminismen (Ahmed, 2017, s 21) Ahmed kastar även ljus på de band som binder oss till normer och förväntningar och på vilka sätt dessa band kan brytas inom feminismen genom att utmana och ifrågasätta normativa strukturer och istället arbeta för att skapa ett mer jämlikt samhälle (ibid, s 187)

5. Systerskap

Den feministiska proteströrelsen i Iran är ett tydligt exempel på hur kvinnor i olika samhälleliga och politiska sammanhang kan använda sisterskap som ett kraftfullt verktyg för att utmana patriarkatet och kämpa för politisk förändring. Dessa kvinnor arbetar aktivt för att bygga och upprätthålla samarbeten över gränser såsom kön, ras och etnicitet, och genom att göra det kan de på ett sätt förstå och analysera de sociala och politiska dimensionerna av deras egna erfarenheter och

engagemang, Mohanty (2007, s 125). Genom att använda begreppet systerskap kan de också synliggöra de maktrelationer och hinder som de möter i kamp för jämlikhet och rättvisa.

6. Kulturell identitet och diaspora

I denna studie är teorin om kulturell identitet användbar för att förstå kvinnorna och hur deras kulturella bakgrund påverkar deras syn på proteströrelsen och kvinnliga rättigheter. Teorin om diaspora kan också visa hur kvinnorna upprätthåller och förmedlar sin kulturella identitet i Sverige. Tillsammans kan teorierna hjälpa oss att förstå hur kulturella faktorer påverkar kvinnornas upplevelser, vilket kan bidra till en djupare förståelse av kulturell identitet. Kulturell identitet och diaspora beskrivs av Hall (1990) handla om hur människor kan behålla sin kulturella samhörighet trots att de bor på olika platser. Det är särskilt relevant för personer som kommer från en annan kultur eller plats och funderar på hur de kan behålla sin identitet i sin nya omgivning. Genom att studera diasporan kan man undersöka hur kulturella identiteter formas, förändras och bibehålls under påverkan av samhälle, politik, ekonomi och historia. Hall betonar att kulturella identiteter utvecklas beroende på maktrelationer och påverkas av faktorer som ekonomi och historia (ibid, s 74). Han visar också på hur diasporiska samhällen kan ha en central roll i bevarandet och utvecklingen av kulturella traditioner i en ny miljö och poängterar att det är viktigt att betrakta kulturell identitet som något dynamiskt och föränderligt som uppnås genom förhandlingar och utvecklingsprocesser (Hall 1990, s 337).

7. Metod

Metoden som användes i uppsatsen presenteras här tillsammans med egna anknytningar till fältet. Vidare kommer även olika händelser som inträffade under tiden i fält och tillhörande etiska överväganden att beskrivas.

7.1 Tillvägagångssätt

Den här studien undersöker hur den feministiska proteströrelsen i Iran har påverkat och inspirerat kvinnor från den iranska diasporan i Sverige. Studien bygger på sju intervjuer och deltagande observationer från januari till mars 2023. Kvinnorna som studerades är alla en del av mitt personliga nätverk på så sätt att de är vänner och bekanta till min vänskapskrets. Genom att berätta om min studie för mina vänner, kunde jag genom dem få kontakt med kvinnor som var intresserade av att delta i studien. En första kontakt etablerades över telefon och därefter träffades vi enskilt.

Kvinnorna är mellan 25-45 år gamla och har varierande utbildningsgrader. Gemensamt har de en bakgrund av att ha kommit till Sverige antingen som barn eller genom äktenskap. Samtliga av kvinnorna har bildat egna familjer här i Sverige varav två är ensamstående med barn under 10 år. Kvinnorna identifierar sig som både iranier och svenskar och deras kulturella identitet utgör en viktig del av deras berättelser i studien. Majoriteten av kvinnorna har rest tillbaka till Iran i kortare

perioder under sin tid i Sverige för att behålla kontakten med sina kulturella rötter, släktingar och vänner där. Flera av kvinnorna uppger sig inte bundna till någon särskild trosuppfattning, några av kvinnorna identifierar sig som muslimer men är noga med att betona att de inte är religiösa. Bland kvinnorna är en student, tre arbetslösa och tre anställda inom olika branscher. Alla är bosatta i västra Götaland med omnejd. Majoriteten av kvinnorna uppgav att de följer den feministiska proteströrelsen och dess utveckling och att de engagerar sig i den bland annat genom att dela klipp och videor på sociala medier, vara aktiva i olika forum på internet och delta i manifestationer.

Göransson (2019, s 107) poängterar vikten av att kombinera flera metoder inom antropologisk forskning för att få en djupare förståelse av fältet och dess människor. I denna studie har metoderna semistrukturerade intervjuer och deltagande observation i kvinnornas hemmiljöer använts för att undersöka betydelsen av den feministiska proteströrelsen. Metoderna valdes ut i syfte att komma nära kvinnorna och för att förstå hur proteströrelsen i Iran påverkar dem i deras vardagliga liv. Under min deltagande observation har jag lagt särskild uppmärksamhet på kvinnornas känslor och reaktioner i olika situationer. När de fick aviseringar på sina mobiltelefoner, hur de reagerade när de tittade på bilder och videoklipp eller när vi tillsammans lyssnade på inspelade tal från aktivister. Genom att delta i deras dagliga liv, fick jag insikt i hur de interagerade sociala medier i sina vardagsaktiviteter. Till exempel hur ofta de spontant plockade upp sina mobiltelefoner för att bläddra igenom och dela information på sociala medier. Genom att ställa specifika frågor om vad de sökte efter på sociala medier, var det möjligt att avgöra vilken information som var högsta prioritet för dem där och då. Att närvara i kvinnornas hem gav också möjlighet att observera i vilken utsträckning de själva tog initiativ till att prata om proteströrelsen, och i vilka sammanhang. Genom att tillbringa tid med kvinnorna i deras hem kunde jag också lära mig om deras kulturella identitet och hur den manifesteras på olika sätt. Bland annat genom deras olika val av inredning i deras hem, maträtter, musikpreferenser, vilka tv-program de föredrog och hur de kommunicerade med sina vänner och familj.

Forskning har påvisat att människor har en tendens att vara mer ärliga och öppna när de befinner sig i en avslappnad miljö (Göransson 2019, s 120) därför valde jag att studera kvinnorna i deras hemmiljöer. Genom att spendera tid med kvinnorna i deras hem under en längre tidsperiod och efter många samtal, har jag fått insikt i kvinnornas vardagliga liv, rutiner och sociala interaktioner, vilket har bidragit till en djupare förståelse för betydelsen av den feministiska proteströrelsen i Iran. För att kunna tillbringa så mycket tid som möjligt tillsammans med kvinnorna blev det viktigt att anpassa min tid efter deras livsscheman, vilket resulterade i att jag spenderade mer tid hemma hos en del av kvinnorna och mindre hos andra. För att kunna delta i intervjuerna på ett effektivt och närvarande sätt, spelades flera av konversationerna in och transkriberades och analyserades de utifrån olika kodord. Vid varje intervju hade jag med mig en lista med intervjufrågor, men frågorna ställdes sällan på samma sätt eller i exakt samma ordning. Centralt för datainsamlingen med metoden deltagande observation har varit att föra digital fältdagbok i min Ipad, där jag fört anteckningar kring det jag observerat och upplevt i fältet, och därefter använt anteckningarna som stöd för att renskriva fältanteckningar.

Göransson (2019, s 49) framhåller hur viktig konfidentialiteten är för att skydda informanternas identiteter. Detta är särskilt relevant för denna studie där kvinnor som opponerar sig mot regimen i Iran är deltagare. En rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut visar att Iran använder medborgarskap som ett verktyg för att påverka sin diaspora. De har använt Interpol för att efterlysa regimkritiker och detta har resulterat i att flera svensk-iranier har hamnat på Interpols lista och blivit tvungna att stanna i Sverige för att undvika gripande. Dubbla medborgarskap kan leda till misstankar om dubbla lojaliteter och praktiska problem som svårigheter att resa till länder med dåliga relationer till Iran. Det kan även påverka anställningsmöjligheter, särskilt inom säkerhetsklassade arbetsområden. Iran har fängslat personer med dubbla medborgarskap från länder som de har dispyter med eller för att utnyttja dem. Svenska utrikesdepartementet rekommenderar svenskar och svensk-iranier. Svenska utrikesdepartementet avråder svenskar och svensk-iranier med dubbla medborgarskap från att åka till Iran på grund av försämrade relationer mellan länderna som beror på en svensk domstols fällande av en iransk medborgare för delaktighet i massavrättningar av politiska oppositionella under 1980-talet. Internet har en dubbel roll i förhållandet mellan staten och diasporan, Å ena sidan underlättar det för diasporan att hålla kontakten med civilsamhället i sitt gamla hemland och för politiska aktivister i exil för att sprida regimkritik. Å andra sidan gör det det också lättare för staten att övervaka diasporans aktiviteter och använda repressiva metoder. Iran använder olika metoder som att övervaka e-post och sociala medier, cyberattacker eller att skicka falska länkar för att samla information. De har till exempel använt en falsk körkortsapp för att samla in information om svensk-iranska individer. Under 2022 vittnade flera svensk-iranier om hotfulla sms och samtal som avgå att avskräcka dem från att delta i protester eller sprida information om proteströrelsen i Iran (FOI 2023). För att skydda kvinnorna i studien och deras identiteter används fiktiva namn. Detta avser att skapa en trygg miljö där kvinnorna känner sig bekväma att dela sina erfarenheter, vilket kan resultera i mer ärligt och fullständigt resultat. För att ytterligare skydda kvinnorna informerades de om studiens syfte, vilket är att bidra till antropologiska kunskapsbas och inget annat.

Under ett fältarbete kan det inträffa situationer där man använder sig själv som verktyg. Ett exempel på en sådan händelse inträffade i samband med intervju tillsammans med Leila när vi satt hemma hos henne och pratade om proteströrelsen. Under intervjun blev jag alltmer insatt i hennes historia och erfarenheter av att kämpa för kvinnors rättigheter i Iran. Jag insåg under intervjun att jag också hade erfarenheter och valde att berätta om när jag själv deltog i demonstrationer, vilket jag kände kunde bidra till en ökad förståelse och empati för Leilas perspektiv. Genom att använda mina egna erfarenheter bidrog jag till en öppen och ärlig dialog mellan mig och Leila som ledde till ökad förståelse för varandras perspektiv och en gemenskap i kampen för kvinnors rättigheter.

Det fanns hela tiden en rädsla för att göra, eller säga något fel som skulle kunna påverka relationen jag skapat med kvinnorna på ett negativt sätt. Ett exempel är när jag frågade Maryam om hon får några uppdateringar om demonstrationerna från sina släktingar i Iran. Detta skulle visa sig vara ett väldigt känsligt ämne då en av hennes släktingar nyligen hade blivit gripen i samband med

demonstrationerna. Jag kände mig obekvämt och ledsen för min okänslighet och bad om ursäkt. Det kändes viktigt för mig att visa respekt för hennes känslor samtidigt som jag försökte förstå hennes perspektiv och erfarenheter. Situationen lärde mig att vara mer uppmärksam på hur jag ställer mina frågor och att alltid visa medkänsla. Kvinnorna som valde att delta i studien var alla positiva till att prata med mig och dela med sig av sina erfarenheter. När jag förklarade min egen koppling till ämnet förstod och uppskattade många av kvinnorna mitt intresse av deras perspektiv.

Slutligen några ord om hur postmodernistiska tankegångar har präglat etnografisk metod och hur den har påverkat denna studie. Göransson (2019) beskriver att postmodernismen inte är någon sammanhållen teori utan snarare en samling överlappande perspektiv (Göransson K, 2019 s 41). Gemensamt med postkolonial feministisk teori, är dess fokus på maktrelationer och hierarkier, ifrågasättandet av sanningsbegreppet och forskarens tolkningsföreträde, liksom en grundmurad skepticism mot etablerade teorier och metoder som anses vara universella och objektiva. Dessa tankegångar har påverkat forskningsprocessen i denna studie genom att betona betydelsen av att inkludera flera perspektiv och röster i analysen. Kritisk medvetenhet har också riktats mot de maktrelationer som påverkar studien och kvinnorna som deltagit i den.

7.2 Positionalitet och reflexivitet

Som muslimsk svensk kvinna, född och uppvuxen i en förort i Göteborg med många nationaliteter och många vänner från Iran, har jag en koppling till fältet genom min kulturella och sociala bakgrund. Kultur är en avgörande faktor i formandet av identiteter, värderingar och synpunkter.

Min bakgrund har gett mig en förståelse för de traditionella könsrollerna och den religiösa påverkan som kan leda till undertryckande av kvinnor i Iran. Genom att ha vuxit upp med vänner från Iran har jag fått insikt om specifika problem som kvinnor i Iran möter i sin vardag. Mot den bakgrunden är jag intresserad av att stödja den feministiska rörelsen och att sprida medvetenhet om dess betydelse för kvinnors rättigheter i Iran.

Göransson skriver hur reflexivitet i första hand handlar om att vara medveten om hur man som forskare agerar i fält, vilka sociala relationer man etablerar, hur man uppfattas, vilka egenskaper man tillskrivs och hur detta i sin tur påverkar vilken kunskap som genereras (Göransson K, 2019 s 39) När det kommer till min position som forskare i förhållande till dem jag skriver om har jag reflekterat över faktumet att jag är en muslimsk kvinna och bärare av slöja som har valt att göra en studie om svensk-iranska kvinnor och deras syn på den feministiska proteströrelsen i Iran och att min bakgrund kan påverka hur de väljer att prata med mig, baserat på vilka värderingar de antar att jag har som muslimsk kvinna. Även om mitt mål är att vara så objektiv och neutral som möjligt i studien, så är sannolikheten stor att jag inte uppfattas som neutral för kvinnorna som deltar i studien.

En annan insikt är att jag som forskare inte träder in på fältet ofärgad. Eftersom jag har erfarenheter och perspektiv på studiens ämne, är det viktigt att vara insiktsfull om att mina egna värderingar och synpunkter kan påverka mina resultat. På det sättet är jag öppen för möjligheten att min personliga synvinkel kan utmana mina egna antaganden och öppna upp för nya perspektiv på temat. Jag går in i fältet med en egen uppsättning av sociala och kulturella faktorer som format mig till den jag är, i det samhälle jag lever i. Jag går också in i fältet med vetskapen om att sättet som jag uttrycker min identitet och mina värderingar på, exempelvis genom att bära slöja och faktumet att jag är född och uppvuxen i Sverige inte är obetydligt i fältet eller för kvinnorna som deltar i studien.

7.3 Etiska överväganden

Etik inom forskning handlar om forskarens ansvar och förhållningssätt gentemot de personer som deltar i studien (Göransson 2019, s 45). Göransson beskriver etik som en pågående dialog mellan forskare och dem som deltar i studien (ibid, s 54). Vilka etiska dilemman som en forskare eventuellt kommer att stöta på i fält är ofta svåra att förutse. Språkbarriärer har i denna studie varit en faktor som krävt tydlighet kring etiska principer. Genom att tala om etiska principer under arbetets gång, har kvinnorna i studien getts möjlighet att delvis förstå innebörden av principerna och delvis kunna ställa frågor och komma med egna synpunkter. I de flesta fall har kvinnorna i studien bekräftat att min tolkning av en fråga eller ett svar som hon gett stämmer överens med vad hon syftade på. I de fall det har skett någon missuppfattning har detta snabbt kunnat korrigeras.

Egna kopplingar till informanterna i fältet har både fördelar och nackdelar. På grund av min relation till kvinnorna ansträngde jag mig för att ställa öppna frågor och låta dem styra samtalet. Fördelen av att ha etablerat förtroendefulla relationer med kvinnorna, har varit att detta har gett mig en bättre förståelse för deras perspektiv, kulturella kontext och språkliga kod vilket i sin tur har hjälpt mig att tyda och tolka informationen bättre, något som i sin tur utgör en styrka i studien.

Göransson lyfter fram hur konfidentialiteten är viktig inom antropologisk och etnografisk forskning genom att understryka att det alltid finns en risk att personer inom gruppen kan känna igen varandra utifrån etnografens beskrivningar av exempelvis händelser, enskilda personers bakgrund, karaktärsdrag och livssituation (Göransson K, 2019 s 49). Forskaren har således ett ansvar i att skydda sina informanternas identitet. För att värna om kvinnornas anonymitet används fiktiva namn i denna studie. Beträffande nyttjandekravet har kvinnorna blivit informerade om att studien syftar till att bygga vidare på den forskning som finns och att den inte är avsedd att användas i något annat syfte.

Som antropolog fascinerar jag av hur andra människor tänker och hur de betraktar världen. Under min tid i fältet fick jag möjlighet att reflektera kring mina egna känslor och reaktioner men också över min roll som antropolog. En fältanteckning jag gjorde i samband med intervju var: ” Hon darrar på rösten. Konstig stämning. Ska jag gå vidare med samtalet? Byta fråga? Oförberedd på starka reaktioner och känslor hos informanten och hos mig själv”. Det är svårt, om inte omöjligt att vara förberedd eller på förhand veta vilka situationer som kan uppstå i fält och hur man kommer att

känna och reagera. Starka känslor såsom sorg och ilska förenat i känslan av maktlöshet är något som majoriteten av kvinnorna har uttryckt på olika sätt och i olika situationer i samtal om proteströrelsen. När jag valde fältet hade jag förvisso en föräning om att proteströrelsen skulle kunna vara ett känsligt ämne för kvinnorna, som kvinna berör den mig också. Men jag var ändå inte förberedd på hur jag själv skulle känna och hur kvinnornas känslor och berättelser skulle påverka mig. Människors språk, känslor och reaktioner är essentiella om man vill få en riktig förståelse för vad olika fenomen faktiskt betyder för dem.

Min roll som antropolog är inte att vara så objektiv att jag blir omänsklig. Snarare råder raka motsatsen. För att kunna fullt ut förstå en människa så behöver man kunna sätta sig in i personens känslor, vilket förutsätter ett mod och att våga visa sina egna känslor. Det kan vara både skrämmande och svårt på samma gång. Det måste ju finnas antropologer som gråter tillsammans med sina informanter utav ren medmänsklighet och empati, vad har annars ett inifrånperspektiv egentligen för betydelse, om man inte kommer sina informanten tillräckligt nära för att kunna dela starka känslor såsom ilska, glädje och sorg ihop med dem? Samtidigt hade jag i åtanke att jag är i ett uppdrag, att jag har frågor som jag vill ha svar på, tidsaspekten, nyfikenheten och otåligheten fanns där. Lärdomen är att det hela tiden är och alltid kommer att vara en balansgång, och att utmaningarna ser olika ut i varje fält.

7.4 Svårigheter i fältet

Göransson (2019) beskriver att motgångar i fältet säger något om fältet i sig, men också om människornas uppfattningar om forskaren och forskningsprojektet (Göransson 2019, s 86). Ett exempel på detta i denna studie handlar om kulturella och religiösa skillnader mellan mig som forskare och kvinnorna som deltog i studien. I de flesta intervjuer kom ämnet slöja på tal. Kvinnorna betonade, på olika sätt och i olika situationer, att proteströrelsen i Iran inte handlar om slöjan i sig, men att slöjtvånget från regimen representerar ett av många sätt som kvinnorna i Iran blir förtryckta på och att den därför har blivit en symbol i proteströrelsen. I samtal kunde kvinnorna ibland förutsätta att min syn på slöjtvånget i Iran skilde sig från deras egen. Detta tog sig uttryck i intervjuerna som att kvinnorna hade en underliggande tanke eller uppfattning om mig som partisk i frågan om slöja, mot bakgrunden att jag själv bär slöja. När jag kunde lägga min irritation över detta åt sidan, insåg jag emellertid att detta säger något om hur kvinnornas känslor kring slöjan är starka och att det är ett känsligt ämne för dem. I antropologisk forskning är förtroendet mellan forskaren och informanterna essentiell (Göransson 2019, s 54) därför försökte jag hålla en öppen och kommunikation med kvinnorna och genom dialog komma fram till en ömsesidig förståelse om våra olika erfarenheter.

Ett annat exempel som kan nämnas är språkbarriärer i förhållande till starka känslor. I samtal om erfarenheter och upplevelser har det dykt upp känslor som tagit sig uttryck på olika sätt. Under flera intervjuer hände det att kvinnorna uttryckte sig på persiska i samband med en stark känsla eller

reaktion, vilket i vissa fall kunde vara svårt att där och då direkt översätta till svenska. Ibland poängterade kvinnorna själva att översättningen som gjordes i princip betydde samma sak. Det krävdes tid och tålmod från båda sidor för att förstå exakt vad som hade sagts.

En etnograf måste kunna pendla mellan att betrakta något främmande som om det vore familjärt, och tvärtom, betrakta något familjärt som om det vore främmande (Göransson 2019, s 11). Detta innebär att etnografen behöver vara flexibel i sitt sätt att se på ett fenomen bortom sina egna fördomar och förväntningar. Ett nämnvärt exempel på detta handlar om skillnader i kultur där Leilas partner oinbjudet satte sig ner i samtalet om hennes erfarenheter vid en manifestation. Leila påpekade skämtsamt att studien handlar om kvinnor, inte om män. Mannen svarade att han visste det, men att jag kanske hade frågor om situationen i Iran som han kunde besvara, i och med hans politiska bakgrund. Som någon med erfarenhet av iransk kultur, upplevde jag det som svårt att avvisa mannen och ville undvika risken att framstå som oartig eller respektlös gentemot honom på grund av den starka betoningen på gästfrihet som finns i iransk kultur.

Ett annat exempel på svårigheter i fältet var sporadiska pauser. Ibland märkte jag att samtalen inte alltid pausades på grund av naturliga skäl, som att det till exempel plötsligt blev svårt att prata om ämnet, utan att pausen istället uppstod på grund av kvinnornas vilja eller känsla av skyldighet att visa gästfrihet. Det var sällan som en sådan paus antydde i förväg. Istället kunde kvinnorna avbryta samtalet och hänvisa till fika som redan stod framdukade. Under ett pågående samtal kunde det utropas; ”Men, du har inte druckit ditt te! Ta en kaka, de är jättegodas” eller ”Vi tar lite te nu, så kan vi fortsätta sen”. För mig var det en viktig gest som visade att kvinnan ville se till att jag kände mig välkommen och bekväm i deras hem som gäst, även om det ibland kunde uppstå en känsla av rastlöshet i mig och en oro att vi inte skulle hitta tillbaka till samma djup i samtalet.

Ett antropologiskt perspektiv på kultur presenteras av Geertz (1973), där han förklarar att kultur innebär att förstå hur människor tolkar omvärlden och på vilket sätt de uttrycker sina erfarenheter. Förståelsen av kultur är också nödvändigt för att förstå hur människor hanterar förändringar i samhället och de miljömässiga förutsättningarna, samt hur de utvecklar nya och olika sätt att leva och integrera sig i en alltmer globaliserad värld. Antropologisk forskning handlar om att förstå och hur andra människor formas och påverkas i kulturer och sociala sammanhang och genom att tillämpa kulturrelativism kan olika fenomen tolkas utifrån deras egna kontext vilket kan ge en bredare förståelse för olika kulturella perspektiv och beteenden (Göransson 2019, s 27). I den här studien har perspektivet kulturrelativism fungerat som ett verktyg genom att det har skapat utrymme för att förstå och analysera den feministiska proteströrelsen utifrån dess egna sammanhang och kulturella referensramar.

8. Empiri och analys

I detta avsnitt presenteras empiri och analys av empirin. I första sektionen presenteras framväxten av kvinnorörelsen i Iran och gör detta i närhet till analysen i syfte att skapa värdefull kontext.

Därefter följer teman som empirin delas in i. Första temat är; kulturell identitet, följt av; politisk aktivism. Det tredje temat är könsroller och det sista temat är sociala medier.

8.1 Kvinnorörelsens kamp för jämställdhet och förändring i Iran.

Axworthy (2013) beskriver kvinnors sociala förändring i Iran och att Iran har genomgått betydande förändringar under de senaste 30 åren, vilket lett till att landet nu är övervägande urbant och läskunnigt, vilket delvis beror på kvinnors utbildning. Kvinnors utbildning har också resulterat i att fler kvinnor finns på arbetsplatser och i ekonomin, vilket har haft stor social och kulturell inverkan i Iran och förväntas ha en stor påverkan på hela samhället i framtiden. Enligt Axworthy är kvinnor särskilt framstående inom yrken inom den offentliga sektorn i Iran, och en betydande andel av läkare, statstjänstemän och skollärare är kvinnor. Kvinnor är också verksamma inom andra yrken, inklusive taxichaufförer. Axworthy nämner att krig har varit en viktig faktor i att främja kvinnors ställning i samhället då kvinnorna tog tillvara på männens frånvaro för att stärka sin position i samhället. Fenomenet speglar också den religiösa regimens fokus på utbildning som en positiv faktor oavsett dess sociala eller politiska effekter (Axworthy 2013, s 397). I enlighet med Axworthy, undersöker Naghibi (2007) hur feministiska idéer och rörelser har påverkat och blivit påverkade av utbildning och litteratur i Iran. Naghibi framhåller hur iranska kvinnors litteratur har spelat en avgörande roll i att framhäva och kämpa för jämställdhet och kvinnors rättigheter i landet och visar på så sätt hur litteratur kan vara en kraftfull form av aktivism och motstånd.

Den ökade urbaniseringen och utbildningsnivåerna i samhället har främjat kvinnors självständighet och förväntas enligt Axworthy påverka politiken i Iran på medellång och lång sikt (Axworthy 2013, s 397). Han nämner också att den tidigare presidenten Ahmadnejad erkände kvinnornas nya ställning och politiska makt i Iran bland annat genom att 2006, föreslå att kvinnor skulle tillåtas närvara som publik under fotbollsmatcher från avskilda läktare, men att prästerskapet stoppade förslaget på grund av rädsla för att de kvinnliga fansen skulle attraheras sexuellt av de manliga spelarna. Axworthy påpekar också att det finns tecken på förändrade sociala attityder, inklusive genom mannens stöd. Han nämner ett exempel som handlar om den reformistiske fången Majid Tavakoli, som klädde ut sig till kvinna för att undvika gripande och att regimen senare använde hans bild i media för att förlöjliga honom. Istället började flera män publicera bilder av sig själva iklädda hijab som ett uttryck för solidaritet med fången, vilket resulterade i att fången inte förlöjligades utan istället fick ökad uppmärksamhet (ibid 399). En annan symbolisk händelse var kvinnodagen 2009, då polisen slog hårt mot aktivister som ville uppmärksamma dagen och kräva lika rättigheter för kvinnor (Axworthy 2013, s 400).

I enlighet med Kurzman (2008) beskriver Axworthy hur undersökningar har visat att utbildning har lett till förändrade attityder bland kvinnor och skapat ett mer mer liberalt synsätt på utbildning, familj och arbete, vilket också återspeglas av andra förändringar i attityder, bort från religion och mot mer sekulära, liberala och nationalistiska åsikter. Axworthy lyfter också fram att kvinnor också

har spelat en framträdande roll i reformrörelsen, i synnerhet i *The green movement*, en rörelse som uppstod som en reaktion på påstått valfusk i det iranska presidentvalet 2009 (Axworthy 2013, s 411)

Tohidi (2016) beskriver Irans kvinnorörelse och dess krokiga historia genom att dela upp dess framväxt i olika tidsepoker. Hon beskriver kvinnorörelsen i Iran som en rörelse som gradvis har växt fram till en erfaren och inspirerande feministisk modell för dem som strävar efter lika rättigheter under förtryckande och auktoritära islamiska regimer (Tohidi 2016, s 81). Under perioden av konstitutionell revolution (1905-1925) kämpade kvinnorörelsen för att uppå kvinnors rättigheter, främst i frågor som gällde utbildning. Under moderniseringstiden (1920-1940) skedde en ökad synlighet för kvinnor och lagstiftning som skyddade kvinnors rättigheter. Under 1940-1950 och nationaliseringseran skedde en debatt om jämlikhet, men inga större reformer genomfördes. Under moderniseringseran (1960-1970) kunde fler kvinnor komma ut på arbetsmarknaden, men samtidigt såg landet en ökning av diktatoriska regimer. Islamiseringen (1979-1997) ledde till reaktiva och repressiva lagar och politik som försvårade livet för kvinnor i landet. Post-islamiska reformer och pragmatism (1997-2005) öppnade upp för en debatt om civilsamhället och nyliberalism, men ingen större förändring skedde. En backlash mot feminismen och landets kvinnorörelse skedde under perioden av neo-konservativ och populistisk politik (2005-2013). Slutligen ledde Modereringen under president Rouhani (2013-2021) till en viss framgång i utrikespolitiken men fortsatta utmaningar för kvinnors rättigheter och feministiska rörelser i Iran. Tohidi beskriver att iranska kvinnors erfarenheter, deras motståndskraft och mod, samt deras kreativa, flexibla och pragmatiska strategier har betydande praktiska och teoretiska implikationer för global feminism. (Tohidi 2016, s 84)

Författarna ger en gemensam bild av att det har skett betydande förändringar i kvinnors ställning och attityder i Iran under de senaste årtionden, vilket ger en inblick i bakgrunden och utvecklingen av den feministiska rörelsen i landet. De diskuterar att utbildning har spelat en central roll i att främja kvinnors självständighet och engagemang i samhället. Kurzman och Axworthy fokuserar särskilt på utbildade unga kvinnor i Iran som visar en starkare acceptans för feministiska idéer och jämställdhet. Axworthy betonar också att kvinnor har spelat en viktig roll i reformrörelsen och politiska engagemang, medan Tohidi diskuterar den långa historien och utvecklingen av kvinnorörelsen i Iran. Författarna är också överens om att det fortfarande finns sociala orättvisor och restriktioner som kvinnor i Iran står inför, inklusive begränsningar inom klädkoder, resor, arbete och vittnesmål. De identifierar dock den växande feministiska proteströrelsen som en stark kraft för förändring och betonar dess betydelse inte bara för Iran utan också för global feminism.

8.2 Kulturell identitet

En tisdagskväll sitter vi hemma hos Zahra i hennes vardagsrum och tittar på en video i hennes telefon. I videon dansar fem unga tjejer koreografiskt till musik som strömmar ur en högtalare på ett hustak i betong i Tehran. Tjejerna är klädda i jeans och t-shirt, ingen av dem bär slöja. Zahra blir märkbart känslös när hon tittar på videon. Efter en stunds tystnad får hon tårar i ögonen som hon

snabbt torkar bort. Hon beskriver att hon tycker att det är viktigt att sprida den här typen av videor i sociala medier för att visa världen hur modiga unga kvinnor i Iran är, trots alla hinder de stöter på. Zahra visar på en stolthet och respekt för kvinnorna som trotsar samhällets krav på dem. Detta visar på hennes kulturella identitet som är präglad av hennes ursprung och uppväxt, vilket i sin tur påverkar hennes syn på kvinnors rättigheter och frihet. I enighet med Halls (1990, s 260) beskrivning av kulturell identitet som något som formas och förändras i relation till historia, kultur och makt, visar situationen med Zahra tydligt hur kulturell identitet kan påverka ens reaktioner och känslor knutna till specifika händelser eller situationer och således hur kulturell identitet är en viktig faktor som formar våra värderingar och syn på omvärlden.

Ahmed (2017) använder begreppet ”snap the bond” för att beskriva processen där människor bryter med normer och förväntningar som hör samman med deras sociala positioner eller identiteter, det vill säga det ögonblick där vi inte längre tolererar en viss situation och därför bryter med den. ”Snapping the bond” kan innebära att individen avviker från vad som förväntas av dem på grund av deras kön, etnicitet, sexualitet eller andra aspekter av deras identitet, vilket i sin tur kan leda till social marginalisering och exkludering. Genom att ”snap the bond” bryter individen alltså med förväntningarna och försöker skapa en mer rättvis och inkluderande värld genom att utmana och förändra de normer och strukturer som skapar ojämlikhet (Ahmed, 2017, s 193).

Flera av kvinnorna i studien berättar att de kan relatera till de demonstrationer, protester och aktivism som sker på gatorna i Iran. De beskriver på olika sätt att de förstår och delar de frustrationer och strider som dessa kvinnor kämpar för. Igenkänningen beskrivs av kvinnorna i studien finnas i de liknande erfarenheter och upplevelser som de delar med varandra i egenskap av att vara kvinnor i ett konservativt samhälle. I flera intervjuer beskriver kvinnorna på olika sätt hur kvinnor styrs av normer i Iran som skiljer sig från hur män styrs, och att kvinnor förväntas agera utifrån dessa. Ahmed (2017) använder begreppet ”Traffic Signs” för att beskriva de normsystem som används i samhället för att styra vårt beteende och våra handlingar. Dessa normer kan vara relaterade till kön, beteende, utseende eller tillåtna och förbjudna handlingar inom olika sammanhang. Genom att fungera som riktmärken, leder dessa ”Trafikregler” oss som individer och formar vår identitet och våra handlingar (Ahmed, 2017, s 44).

Hemma hos Farideh ligger flera buketter med torkade blommor staplade ovanpå varandra på ett svart vitrinskåp i vardagsrummet. Hon berättar att hon har samlat ihop buketterna och behållit dem som minne av alla manifestationer som hon varit på. En kväll hemma hos Farideh sitter vi i hennes vardagsrum och dricker te. Farideh berättar om hur regimen i Iran har skadat henne på olika sätt. Hon beskriver att känslan av att ha blivit påtvingad religion tidigt i livet har påverkat henne.

” Jag har ärr från regimen, det är något jag kommer att få jobba med resten av mitt liv. Jag blev påtvingad religion, jag fick ju inte välja själv och det har gjort att jag helt håller mig borta från religion” Farideh

Flera av kvinnorna i studien beskriver på olika sätt att proteströrelsen i Iran inte är enbart fokuserad på slöjan, men att tvånget från regeringen är ett av flera sätt på vilka kvinnorna i Iran utsätts för förtryck, och att detta är anledningen till att slöjan har blivit en symbol inom proteströrelsen.

Faridehs berättelse visar hur kulturella traditioner och normer kan påverka en persons identitet och uppfattningar. Hennes berättelse säger också något om hur ens kulturella bakgrund kan påverka ens handlingar och syn på samhället. Hennes berättelse visar hur hennes syn på proteströrelsen i Iran är starkt knuten till hennes kulturella identitet och traditioner. Hall (1990) beskriver hur kulturell identitet härstammar från andra källor och har en historia. Dessa identiteter genomgår ständiga förändringar och är inte eviga eller baserade på en enda återhämtning av det förflutna. Istället är identiteterna namnen vi ger de olika sätten vi positioner oss själva inom historiens berättelse. De är en del av den kontinuerliga leken mellan historia, kultur och makt (Hall, 1990, s 260) Det blir således tydligt att Faridehs kulturella identitet är en produkt av hennes erfarenheter och engagemang, och är ständigt under utveckling och förändring.

8.3 Politisk aktivism

Vid diskussioner om erfarenheter och upplevelser har flera av kvinnorna i studien tagit upp att det är viktigt att kvinnor i olika situationer stödjer och upprätthåller en gemenskap. Något som kvinnorna i studien hade gemensamt var att de på olika sätt betonade vikten av att prata om proteströrelsen i Iran som ett sätt att uppmärksamma kvinnornas situation i landet. Kvinnorna beskrev på olika sätt att de inte ansåg sig själva och sina liv som viktigare än kvinnornas i Iran, utan att kvinnorna i Iran och deras liv är lika betydelsefulla och därför lika värda att kämpa för. Att bo och leva i ett land där man som kvinna kan och uppmanas att göra sin röst hörd, innebär inte bara frihet enligt kvinnorna, utan också en skyldighet att framföra andras röster som hindras från att höras, och att få dem att höras ändå. Mohanty (2007) beskriver systerskap som ett band över gränserna som bygger på delade erfarenheter och en gemensam kamp för kvinnors frigörelse från patriarkala strukturer och systematiskt underordning (ibid, s 128) Hon framhåller en viktig aspekt som ramar in postkolonial feminism genom att problematisera idén om kvinnor som en homogen grupp (ibid, s 38), vilket betyder att vi måste öka förståelsen för olikheterna av ras, klass, sexualitet och nation för att kunna bygga starkare band mellan kvinnor. Genom att stå upp för varandras rättigheter skapas en starkare gemenskap och kampen för kvinnors frigörelse blir mer inkluderande och effektiv, men för att detta ska vara möjligt måste vi enligt Mohanty (2007, s 262) förstå de många olikheterna och former av förtryck som kvinnor utsätts för och arbeta för en kontextualiserad och antikapitalistisk feminism som synliggör och bekämpar de överlappande förtrycksformerna.

Mohanty (2007) kritiserar också det västerländska perspektivet som oftast dominerar i feministiska diskussioner och påminner om att icke-västerländska kvinnor inte är passiva offer, utan aktiva agenter som konfronterar olika typer av maktrelationer inom sina samhällen (ibid, s 62). Ett nämnvärt exempel är advokaten Shirin Ebadi, Irans första kvinnliga domare, som blev avskedad

efter Khomeinis revolution 1979. Ebadi öppnade en juridisk praktik och började försvara personer som förföljdes av myndigheterna. År 2000 fängslades hon för att ha kritiserat sitt lands hierarki. Shirin Ebadi tog upp kampen för grundläggande mänskliga rättigheter och särskilt rättigheterna för kvinnor och barn. Hon deltog i etableringen av organisationer som tog upp dessa frågor och skrev böcker där hon föreslog ändringar i arvs och skilsmässolagar. Hon ville också ta ifrån prästerskapet politisk makt och förespråkare separationen av religion och stat. Ebadi mottog Nobels fredspris 2003 för hennes kamp för flickors och kvinnors rättigheter i Iran (Nobelprize 2023). Ett annat nämnvärt exempel är Narges Mohammadi, en iransk människorättsaktivist. Hon är vice president för DHRC, Centret för mänskliga rättigheter, som leds av hennes kollega Shirin Ebadi. Mohammadi har varit en kritisk förespråkare för massiv feministisk civil olydnad mot hijab i Iran och en öppen kritiker av hijab och kyskhetens program från 2023. I maj 2016 dömdes hon i Teheran till 16 års fängelse för att ha grundat och drivit en människorättsrörelse som kämpar för avskaffandet av dödsstraffet. Hon blev frisläppt 2020 men sändes tillbaka till fängelse 2021, där hon sedan dess har rapporterat om misshandel och isolering av fängslade kvinnor. I oktober 2023 tilldelades hon Nobelpriset för fred, för sin kamp mot förtrycket av kvinnor i Iran och för hennes kamp för att främja mänskliga rättigheter och frihet för alla. Irans utrikesdepartement fördömde beslutet (Amnesty 2023)

Flera av kvinnorna i studien berättar att de känner en stark koppling till sin iranska kultur och är stolta över sin bakgrund. Majoriteten av kvinnorna berättar att de har blivit mer engagerade i politiska frågor sedan proteströrelsen bröt ut i Iran och att de följer proteströrelsens utveckling. När jag under en intervju frågar Parvin om hur hon känner och tänker kring att Narges Mohammadi får Nobels fredspris svarar hon;

”Nobels Fredspris har aldrig varit så rätt! Det värmer mitt hjärta extra mycket att en kvinna från Iran får priset, det ger en extra gnista om hoppet om frihet för iranier. Jag är så inspirerad av Narges Mohammadis mod... Det är klart att hon som aktivt arbetar med kampen mot förtrycket i Iran ska bli uppmärksammas. Det känns som ett steg i rätt riktning. Det kanske inte leder till en stor förändring just nu, men kanske på sikt. Alla dessa små vinster mot förtrycket ska alltid ses som positivt.” Parvin

Ahmed (2017, s 71) argumenterar för att en stark vilja och självständighet är nödvändiga egenskaper för att vara en effektiv politisk aktivist. Hon betonar vikten av att stå upp för sina övertygelser och kämpa för rättvisa och jämlikhet. Flera av kvinnorna som deltar i studien har delat med sig av sina känslor och erfarenheter av att delta i manifestationer som ett sätt att stödja den feministiska proteströrelsen i Iran. Många av kvinnorna beskriver sig själva som starka och självständiga individer som har kämpat för sina rättigheter på olika sätt. Deras engagemang i proteströrelsen i Iran kan ses som en fortsättning på deras kamp.

Mahnaz är uppvuxen i Sverige, men berättar att hon har en stark koppling till Iran. I samband med en intervju hemma hos Mahnaz pratar vi om olika manifestationer som hållits i Sverige till stöd för

den feministiska proteströrelsen i Iran. Mahnaz berättar om ett specifikt tillfälle under en manifestation och blir då märkbart påverkad av sina känslor. När jag frågar henne vad som händer så ber hon om ursäkt samtidigt som hennes röst blir svagare.

”Jag minns när jag var med på en demonstration, det var så många människor där. Alla skrek olika saker. Plötsligt sa en kvinna att vi skulle hålla en tyst minut för alla som har torterats och dödats av regimen i Iran. Hon sa det både på persiska och svenska. Plötsligt blev det helt tyst bland flera hundra människor. Då började jag gråta. En kvinna som stod bredvid mig kramade mig”. Mahnaz

När Mahnaz senare berättar om vad hon har gjort för att hantera sina känslor så framhäver hon betydelsen av att ha stöd från andra människor. Hon berättar att hon upplevde stark samhörighet med de hundratals kvinnor och män som hade samlats för att visa sitt stöd och beundrade hur människor kan enas kring en gemensam strävan och att hon har hållit kontakten med några av dem. Leila delade också sina känslor av samhörighet med de andra kvinnorna på demonstrationerna och beskrev deras gemensamma syfte och entusiasm. De förenades genom att skrika, gråta och sjunga tillsammans och fann tröst hos varandra.

Gemensamt beskriver kvinnorna att de känner sig maktlösa i förhållande till det som händer i Iran. Känslan av maktlöshet beskrivs av flera av kvinnorna bero på det geografiska avståndet, att de befinner sig i Sverige, medan demonstrationerna sker i Iran, och dels på den komplexa politiska situationen i Iran. Flera av kvinnorna beskriver också att de känner en frustration över att det inte sker några snabba förändringar eller konkreta resultat trots rörelsens engagemang och uppmärksamhet. Ahmed (2017 s 3) påpekar att en feministisk rörelse inte alltid behöver vara offentlig, utan att den ibland uppstår när en kvinna inte längre tolererar det våld omkring henne och hennes värld, att en feministisk rörelse kan uppstå i samma ögonblick som kvinnan bryter ihop. Trots att kvinnorna i denna studie befinner sig i Sverige påverkas de av vad som händer i Iran. Deras olika berättelser och upplevelser visar att de känner en djup frustration på grund av maktlösheten de beskriver. De inser att de kämpar mot samma strukturer och för samma sak som feministiska rörelser över hela världen, men ändå ser de ingen konkret förändring. Det är denna känsla av maktlöshet som får dem att bryta ihop och inte längre tolerera tystnad och förtryck. Ahmed (2017, s 4) betonar också vikten av att människor kan skapa feminism genom att bilda starka förbindelser med varandra och kämpa mot gemensamma problem, såsom maktrelationer och könsrelaterat våld.

Ur ett globalt perspektiv beskriver Mohanty (2007) att det behövs en feministisk kamp utan gränser för att ta itu med den globala kapitalismens orättvisor och eftersom kvinnor i viktiga avseenden bär upp tillvaron i grannskap och samhällen, antar de en ledarroll i dessa kamper. Mohanty framhåller att det är kvinnorna och flickorna i tvåtredjedelsvärlden, deras liv, erfarenheter och kamper, som kan hjälpa oss avmystifiera kapitalismen i dess ras och könsdimensioner samt skapa möjligheter att teoretisera och praktisera ett antikapitalistiskt motstånd (Mohanty 2007, s 260).

I en intervju med Sanaz framgår utmaningarna i att växa upp med två olika kulturer. Hon beskrev en ständig konflikt mellan sina föräldrars kulturella värderingar och de svenska värderingarna. Sanaz berättar att det ibland kändes som om hon inte visste vem hon var eller var hon hörde hemma. Sanaz berättar att hon också kämpade mycket med förväntningarna på henne, exempelvis att välja en man från Iran, och det var inte lätt att bli accepterad när hon istället gjorde egna val. Hall (1990, s 262) betonar att diasporan påverkar individens identitet och självbild genom en känsla av att vara ”splittrad”. Individer i diasporan upplever ofta en tryckande känsla av att inte riktigt höra till någonstans eller tillhöra två eller flera platser samtidigt. Denna erfarenhet leder ofta till att individer i diasporan engagerar sig i kulturella processer för att på så sätt känna sig mer förankrade i sin bakgrund.

Det finns olika sätt för kvinnor att gemensamt engagera sig och bygga upp en stark gemenskap, inklusive demonstrationer. Detta kan stärka kvinnornas röst och påverkan på samhället genom att skapa gemensamma nätverk och plattformar (Mohanty 2007, s 128). Ett begrepp som blir användbart här är ”Collective snap” (Ahmed, 2017 s 200) Ahmed beskriver collective snap som en plötslig gestaltning av en gemensam realitet, där människor som tidigare varit främmande för varandra plötsligt blir sammanfogade genom en gemensam känsla eller händelse. Det som framgår ur kvinnornas berättelser är att demonstrationerna och kampen för kvinnors rättigheter förenade kvinnorna och gav dem en känsla av gemenskap och engagemang. De kände delade känslor av hopp, förtvivlan och styrka och såg sig själva som en del av en större kamp för rättvisa och jämlikhet. Detta visar på vikten av gemenskap och kollektivt engagemang för kvinnor att stärka sina röster och påverka samhället. Ett konkret exempel på hur man kan sprida budskap och ge en röst åt dem som kämpar för förändringar är låten Baraye, av Shervin Hajipour, som har blivit den inofficiella hymnen för den feministiska proteströrelsen i Iran. Låten vann en Grammis för ”Bästa låt för social förändring”, en ny kategori som infördes vid årets prisutdelning. ”Baraye” eller ”därför att” är en kraftfull och poetisk låt som beskriver anledningarna till protesterna. I september 2022 spreds låten viralt vilket ledde till att Hajipour arresterades, men släpptes mot borgen senare i oktober. Låten fortsätter att få spridning runt om i världen med sitt kraftfulla tema, ”Kvinna, Liv, Frihet” (Grammy Awards 2023)

8.4 Könroller

Tohidi (2016, s 76) beskriver att det är flera faktorer som har bidragit till den komplexa och motsägelsefulla statusen för kvinnor i Iran idag. Dessa omfattar patriarkala och patrimoniala mönster inom iransk historia och kultur, oavsett om det är sekulärt eller religiöst, samt statens politik och statsideologi. Dessutom har olika ideologiska trender, som nationalism, antiimperialism, socialism, islamism och nyligen liberalism och mänskliga rättigheter, haft en stor roll i att forma kvinnors status i samhället genom historien. Tohidi betonar också att man inte kan förbise inflytandet från externa och internationella faktorer, i synnerhet västerländsk imperialistisk

inblandning, på statens politik och den intellektuella diskursen kring kvinnors rättigheter och genusrelaterade frågor.

En jämförelse mellan två kvinnor i studien visar hur traditionella könsroller och kulturella normer har påverkat deras perspektiv på samhället. Nina är född och uppvuxen i Iran och kom till Sverige i tonåren. Hon har upplevt hur kvinnor tystas ner och hur män har privilegier som kvinnor inte har tillgång till. Hon är positiv till den feministiska proteströrelsen i Iran, men skeptisk till att den kan åstadkomma någon större förändring inom någon snar framtid. Sanaz däremot kom till Sverige tillsammans med sina föräldrar som tvååring och har därmed levt en större del av sitt liv i Sverige där jämlikhet och frihet är självklara värderingar. Sanaz, till skillnad från Nina, är starkt övertygad om att proteströrelsen i Iran kommer att skapa förändring i samhället.

En eftermiddag sitter vi hemma hos Nina i hennes vardagsrum och pratar. Nina berättar om en känslösam resa då hon åkte till Iran tillsammans med sin mamma och tre systrar för att hantera ett arv efter en avliden nära släkting. I Iran möts de av familj och manliga släktingar som hade synpunkter på Ninas och hennes familjs rätt till arvet. Nina berättar att när hon ifrågasatte männen fick hon höra två tonlägen. Det första tonläget var på en nivå där hon fick förklarat för sig att hon inte behövde bekymra sig och att de redan hade ordnat med arvet. När Nina inte gav med sig utan fortsatte ifrågasätta männen och framförde att hon inte tyckte att saker gick rätt till, fick hon höra att hon var girig och respektlös och att hon borde skämmas eftersom att hon talade till äldre manliga släktingar och att hon borde veta sin plats. Nina beskriver att hon vägrade att ge med sig och att känslan av att upplevas som ”jobbig” av männen bara gjorde henne mer driven att kräva sin rätt.

” Här i Sverige kan du ha på dig vad du vill, du kan demonstrera, vara politiskt aktiv, du kan göra vad du vill. Men i Iran måste du tänka på vad du gör och hur du gör det, därför att du är kvinna. Männen i min släkt tyckte att jag var jobbig för att jag som kvinna sa emot dem, för att jag inte nöjde mig, och för att jag krävde något som jag hade rätt till och för att jag talade emot dem. Förstår du? Man kan inte ändra människors attityder och inställning så lätt, sånt tar tid ” Nina

Ninas beskrivning av att vara kvinna i Iran innebär att hon måste tänka på vad hon gör och hur hon gör det, och vara medveten om att utmaningar och ifrågasättanden kan leda till att hon tolkas som ”jobbig” eller respektlös. Enligt Ahmed (2017) möter feminister motstånd och fördomar i sin vardag och associeras ofta med egenskaper som envishet, trotsighet, oförsämndhet och hänsynslöshet och anklagas för att stå i vägen för sin egen och för andras lycka (Ahmed 2017, s 71) Hon analyserar och problematiserar ordet *willfulness*, eller *att ha en stark vilja* i meningen att beskriva hur feminister tillskrivs negativa egenskaper i samband med att de uppfattas vilja för mycket, vara för mycket, att vara någon som är jobbig. I likhet med Ninas upplevelse, ger Ahmed exempel på hur feminister blir straffade för egenskaperna de blir tillskrivna, där hon inkluderar ett eget exempel på hur hennes egen pappa slog henne fysiskt samtidigt som han ifrågasatte hennes

starka vilja och oförmåga att lyda (ibid s 73). Ahmed beskriver att även om feminister beskrivs vara viljestarka, för att de har en stark vilja, kallas de oftast viljestarka när de motsätter sig något.

Ninas berättelse är också ett exempel på hur kön och genus konstrueras och påverkar kvinnors identitet och deras självbild. Abu Lughod (1991) använder begreppet "women are made, not born" som beskriver att kvinnor inte föds som en viss typ av person, utan att deras identitet och personlighet formas av den omgivning och kultur som de växer upp i. Detta innebär att kön inte är en biologisk benämning utan ett socialt konstruerat begrepp som påverkas av normer, förläningar och värderingar i samhället. Begreppet lyfter fram betydelsen av socialisation och påverkan från samhället på kvinnor och deras självbild och identitet (Abu Lughod 1991, s 55); de Beauvoir, 1949)

Kurzman (2008) ger en samhällelig kontext till Ninas berättelse genom sin artikel om den växande feminismen i Iran. Han poängterar att det är märkbart att utbildade unga kvinnor i Iran är mer feministiska än sina mödrar och unga män, trots att regimen är öppet fientlig mot feminism. Kurzman beskriver att utbildade kvinnor strävar efter jämlikhet med män, arbetar mer och stöder jämställdhet i äktenskapet. Feministiska inställningar är vanliga i många grupper, även bland mindre utbildade kvinnor och män. Dessa förändringar kan enligt Kurzman bero på en högre känsla av effektivitet bland kvinnor genom mobilisering eller utbildning som genererar jämställda värderingar, trots patriarkalt innehåll. Kurzman lyfter att ekonomiska svårigheter kan också ha spelat en roll och fått kvinnor att ta på sig större ansvar. Han understryker att dagens unga kvinnogeneration i Iran är betydligt annorlunda än andra iranier och de unga männen och syftar på deras värderingar om jämställdhet och viljan att kämpa för kvinnors rättigheter i landet utmärker sig.

Ahmed (2017) beskriver att samhällets normer och förväntningar om kön kan hindra kvinnor från att vara självständiga. Hon betonar vikten av att bryta med traditionella könsroller och söka efter ett mer autentiskt sätt att leva och uttrycka sig själv (Ahmed 2017, s 65) Ninas berättelse kan också analyseras med hjälp av Mills (2011) perspektiv på kön och rum. Mills teori förklarar att rum kodas, övervakas och regleras på olika sätt för kvinnor och män och att kvinnors position i rummet konstrueras som instängd och begränsad (Mills, P, De Los Reyes, 2011, s 316).

8.5 Sociala medier

Enligt kvinnorna i studien spelar sociala medier en viktig roll i deras vardagliga liv i förhållande till den feministiska proteströrelsen i Iran. De använder sociala medier som ett verktyg för att hålla sig uppdaterade om situationen i Iran, på gott och ont, och för att hålla kontakten med vänner och släktingar både i och utanför Iran. De använder också sociala medier för att sprida vidare information om proteströrelsen och det motstånd som den möter av den iranska regimen, för att organisera manifestationer och som ett forum där de kan dela sina erfarenheter med andra. Flera av kvinnorna berättar att de får information om manifestationer främst via sociala medier och att anordnandet av manifestationer har varit en viktig anledning att följa olika personer och grupper i

sociala medier och hålla sig uppdaterad. Deras berättelser vittnar också om att det är viktigt för dem att ta del av hur iranier runt om i världen ser på det som händer i Iran och vad de tror om framtiden och hur proteströrelsen kan komma att förändra samhället i landet.

Sättet som kvinnorna använder sociala medier för att engagera sig i den feministiska proteströrelsen stöder Mohantys (2007) argument om att det är viktigt att det finns ett välgrundat samarbete mellan kvinnor från olika kulturer och samhällsklasser för att bekämpa patriarkatets system och främja jämlikhet och frihet (Mohanty 2007, s 163). Genom att använda sociala medier som ett forum för att dela erfarenheter och organisera manifestationer, visar kvinnorna hur teknologi och nätverkande kan bidra till en global rörelse för mänskliga rättigheter och jämlikhet och hur teknologi kan vara ett viktigt och kraftfullt verktyg för att motverka orättvisor och främja social rättvisa. Kvinnornas användning av sociala medier som ett sätt att organisera sig och sprida information vidare kan ses som en form av vardaglig motstånd, som inspirerar andra att också agera mot orättvisor och diskriminering. I enlighet med Ahmeds (2007) perspektiv på hur feminism görs i vardagen blir det genom kvinnornas dagliga engagemang i proteströrelsen tydligt hur kvinnornas vardagsliv blir en plats för motstånd mot patriarkala strukturer. Detta visar också vikten av att inte bara fokusera på stora politiska handlingar, utan också på små och vardagliga handlingar som kan bidra till en större förändring i samhället.

En kväll sitter jag och Pegah i hennes vardagsrum, dricker te och pratar. Hon berättar om att hon var mycket aktiv på sociala medier i samband med att demonstrationerna startade i Iran, att hon läste andras inlägg dagligen och var noga med att dela dem i sitt eget nätverk, och att hon lade mycket tid på att läsa och kommentera i olika grupper på Facebook, men att hennes engagemang i sociala medier har avtagit successivt med tiden. Pegah berättar att den konstanta uppdateringen delvis tog mycket av hennes tid, men att det också påverkade henne psykiskt på ett sätt som gjorde att hon till slut fick sjukskriva sig från sitt arbete.

”Jag fick aviseringar på min telefon hela tiden... Det var många konversationer i grupper som jag var aktiv i, men jag kände att... ja, jag orkar inte läsa allt. Det tog aldrig slut.”
Pegah

Bahare, som är uppvuxen i Sverige men har tillbringat många somrar i Iran, beskriver hur hon engagerar sig i proteströrelsen via sociala medier. Eftersom hon har en familj och arbetar heltid är det för henne omöjligt att resa till Iran för att delta i demonstrationer, men hon berättar att hon har startat grupper där kvinnor från olika länder kan kommunicera med varandra och dela sina erfarenheter. Hon berättar också att hon använder sig av hashtag och delar bilder och videor på Instagram, Facebook och TikTok för att öka medvetenheten om kvinnors situation i Iran.

”Det är min skyldighet som kvinna, som iranier och som svensk, att sprida information om det som händer och kvinnorna i Iran måste veta att vi ser det som händer och att vi stöttar dem” Bahare

9. Avslutande diskussion

Sammanfattningsvis kan det konstateras att kvinnorörelsen i Iran vuxit och utvecklats över tid och att iranska utbildade unga kvinnor visar större acceptans för feministiska idéer och är mer benägna att kämpa för jämställdhet och kvinnors rättigheter. Kvinnors utbildning och närvaro på arbetsmarknaden har spelat en stor roll i dessa förändringar och förväntas ha en djupgående inverkan på samhället även i framtiden. Dessa förändrade attityder och sociala förändringar kan även ses som en förebråelse till större demonstrationer och politiska förändringar i Iran där den feministiska proteströrelsen som bröt ut 2022 i samband med Aminis tragiska död, är ett tydligt exempel i nutid.

Studiens resultat pekar på att kvinnornas kulturella identitet, påverkad av deras uppväxtmiljö och erfarenheter både från att ha vuxit upp i Iran, eller spenderat en sammanhängande tid där, är en viktig faktor som formar deras syn på kvinnorättigheter och frihet. Kvinnorna uppger på olika sätt att de upplever en starkare koppling till och stöd för feministiska idéer och jämställdhet. Deras individuella berättelser och erfarenheter kastar också ljus på hur de har präglats av sina upplevelser av social orättvisa och restriktioner som kvinnor i Iran står inför, och att aktivismen är en viktig del av deras självuttryck och självständighet. Studien visar således att kulturella traditioner och normer påverkar kvinnornas identiteter och uppfattningar, och hur detta påverkar deras syn på samhället och dess förändring.

Den feministiska proteströrelsen i Iran har en betydande påverkan på kvinnorna i studien genom att skapa en stark gemenskap och öka medvetenheten om kampen mot patriarkala strukturer och maktrelationer. Genom att delta i demonstrationer och aktivt stödja kvinnor i Iran har kvinnorna i denna studie uppgett att de kunnat känna en stark samhörighet och känsla av gemenskap. Dessutom har det ökat medvetenheten om vikten av att stå upp för varandras rättigheter och bekämpa olikheterna av ras, klass, sexualitet och nation. Detta visar på vikten av systerskap och kollektivt engagemang för att stärka kvinnornas röster och påverka samhället. Kvinnornas olika erfarenheter visar också på utmaningarna i att navigera i två kulturer och hur engagemang i kulturella processer kan hjälpa individen att känna sig mer förankrad i sin bakgrund.

Studien visar att den feministiska proteströrelsen i Iran även har en betydande påverkan på kvinnornas syn på könsroller och jämställdhet. Det framkommer att traditionella könsroller och kulturella normer har påverkat kvinnornas perspektiv på samhället och deras vilja och förmåga att agera självständigt. Kvinnorna som hade vuxit upp i Sverige var mer benägna att tro på förändring

genom den feministiska proteströrelsen än kvinnorna som hade vuxit upp i Iran, som var mer skeptiska till förändring på kort sikt.

Tidigare nämnda forskare såsom Ahmed (2017), Hall (1990), (Abu Lughod (2013) och Mohanty (2007) betonar alla på olika sätt vikten av att förstå och respektera kulturella skillnader och undvika att bedöma andra kulturer utifrån västerländska normer och värderingar. Denna studie vill påminna om betydelsen av att förstå den komplexa väven av kultur, historia och makt när det gäller kulturell identitet och uppmana fler antropologiska studier som omfattar kvinnor som tillhör olika minoriteter i Sverige. Sammanfattningsvis kan det konstateras att genom att lyfta fram kvinnors röster inom antropologiska studier, särskilt de marginaliserade och minoritetsgrupperna, kan vi öka förståelsen för och respekten gentemot olika kulturer och samhällen. Detta kan bidra till att skapa ett mer inkluderande samhälle för kvinnors rättigheter och att behov tillgodoses på ett rättvist sätt, oberoende av kulturella skillnader.

Referenser

- Abu-Lughod, L. (2013) *Do muslim women need saving?* Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Abu Lughod, L. (1991) "Writing against Culture" In R.G. Fox (Ed), *Recapturing Anthropology: Working in the Present*. (pp.137 - 162) School of American Research Press.
- Ahmed, S (2017) *Living a Feminist life*. Duke University Press
- Alvehus (2023) *Att skriva uppsats med kvalitativ metod*. Johan Alvehus och Liber AB.
- Amnesty (2022) "Iran 2022" Hämtad från <https://www.amnesty.org/>
- Axworthy, M (2013) *Revolutionary Iran. A history of the Islamic Republic*. Penguin books.
- Candea, M. (2018) *Schools of Anthropology Theory*. Taylor & Francis Group. Routledge
- Clifford Geertz (1973) *The interpretation of Cultures*. Basic books, Inc. Publishers New York
- Grammy Awards (2023) "Shervin Hajipour. Baraye Winner Best Song For Social Change". hämtad från www.grammy.com
- De los Reyes, P, Molina I & Mulinari, D. (2011) *Postkolonial Feminism och vetenskapsteori*. Tankekraft. Malmö. Liber
- Falahat P, M (2022) "Kvinna, Liv, Frihet. Iranska kvinnors förhållningssätt till rollen de tilldelas av staten och vad det säger om 2022 års protester." (Kandidatuppsats i Kulturanthropologi) Stockholms Universitet.
- Ekman I, Almén O, Engquist M, Lindén K, Lund A (2023) "Diaspora och påverkan från främmande makt." FOI.
- Halkjaer (2022) "Iran på gränsen till revolution. Forsknings och Framsteg." hämtad från <https://fof.se/artikel/2022/10/iran-pa-gransen-till-revolution/>
- Gender Security Project. 2021. "Organizing Transformed Spaces: Kurdish Women, Jineoloji, and Rojava." Accessed May 24, 2021, from <https://www.gendersecurityproject.com/post/organizing-transformed-spaces-kurdish-women-jineoloji-and-rojava>.

- Göransson (2019) *Etnografi. Sjösätt, navigera och ro iland ditt projekt*. Studentlitteratur AB
- Hall (1990). *Cultural Identity and Diaspora*. I: Jonathan Rutherford (red.), *Identity: Community*,
- Kurzman, C (2008) "A Feminist Generation in Iran?" *Iranian Studies* [0021-0862] Vol:41 No:3 pp. 297 -321
- Lois B, Guity N (2003) *Women in Iran from 1800 to the Islamic Republic*. Urbana: University of Illinois Press.
- Mattsson & Örtblad (2008). *Smått och Gott. Om vetenskapliga rapporter och referensteknik*. Studentlitteratur
- Mohanty, C.T. (2007). *Feminism Without Borders: Decolonizing theory, practicing solidarity*. Durham: Duke University Press.
- Naghibi, N (2007). *Rethinking Sisterhood: Iranian Women's Literature and the Feminist Movement*. Syracuse University Press.
- Paloma G. Wardle H (2019). *How to Read Ethnography*. Routledge
- SCB (Statistiska Centralbyrån) Invandring och utvandring efter kön och födelseland samt framskrivning. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/befolkningsframskrivningar/pong/tabell-och-diagram/invandring-och-utvandring-efter-kon-och-fodelseland-samt-framskrivning/>
- Svenska Dagbladet. (2022, 19 januari) "Abir al Sahlani klippte av sig håret i protest" Hämtad från <https://www.svd.se/a/Knzl0o/abir-al-sahlani-c-klippte-av-sig-haret-i-protest>.
- Tohidi, N. (2016). *Islamic Feminism and Women's Rights: Transnational Discourses and Local Realities*. Palgrave Macmillan.

Antal ord: 12214